

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o akčním plánu pro udržitelnou spotřebu a výrobu a udržitelnou průmyslovou politiku

KOM(2008) 397 v konečném znění

(2009/C 218/10)

Dne 16. července 2008 se Komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

„sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o akčním plánu pro udržitelnou spotřebu a výrobu a udržitelnou průmyslovou politiku“

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 28. ledna 2009. Zpravodajem byl pan Espuny MOYANO.

Na 451. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. února 2009 (jednání dne 25. února 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 104 hlasy pro, 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV kladně hodnotí akční plán pro udržitelnou spotřebu a výrobu a udržitelnou průmyslovou politiku, který představila Komise a který zahrnuje vypracování série nových opatření a úpravu několika právních předpisů. V minulosti EHSV již několikrát potvrdil své odhodlání dosáhnout ekologického, hospodářského a sociálního rozvoje v Evropské unii cestou udržitelného rozvoje.

1.2 Výbor by rád poukázal na zranitelnost zvláště malých a středních podniků (MSP) v době současné hospodářské a finanční krize a na nezbytnost zaručit, aby provádění akčního plánu posílilo efektivitu a konkurenceschopnost podniků a přispělo k oživení ekonomiky a aby byla zároveň podpořena udržitelná výroba a spotřeba.

1.3 Akční plán navržený Komisí do jisté míry trpí nedostatečným vymezením obsahu a působnosti, což jsou pochybnosti, jež je nicméně nutné co nejdříve vyjasnit, a to z důvodu umožnění jeho aplikace a správného vyhodnocení ze strany zainteresovaných hospodářských odvětví. V tomto smyslu žádá EHSV Komisi, aby své plány vypracovávala za řádné spolupráce s dotčenými odvětvími a aby vždy přihlížela k seriózním vědeckým i technickým kritériím, která budou jasná a aplikovatelná v praxi.

1.4 EHSV se jasně staví za podpůrná opatření, především v oblasti výzkumu, vývoje a inovací, coby doplňková opatření ke snahám, jež musejí vyvinout daná hospodářská odvětví, a připomíná, že tyto aktivity musejí nabývat na významu hlavně v období krize.

1.5 Je velmi důležité, aby Komise při přípravě akčního plánu souhlasila s účastí všech dotčených odvětví. V tomto smyslu by EHSV rád vyjádřil obavu v souvislosti s maloobchodním fórem, touto nevyváženou iniciativou, která by měla být odmítnuta, protože dodavatelům stanovuje podmínky bez jejich souhlasu a z pozice síly na trhu. Jediným přijatelným a životaschopným řešením by bylo nahradit maloobchodní fórum kulatým stolem, kde by všechna dotčená odvětví byla postavena na stejnou úroveň.

1.6 Pokud jde o návrh týkající se *ekodesignu*, EHSV by rád upozornil na skutečnost, že by se environmentální požadavky měly definovat z hlediska cílů, které mají plnit, spíše než z hlediska technických řešení, ke kterým dojde prostřednictvím *ekodesignu*. Trvalého zvyšování ekologičnosti výrobků je třeba dosáhnout analýzou jejich životního cyklu, která se musí týkat řady ukazatelů, jako jsou: emise skleníkových plynů, spotřeba vody, využití neobnovitelných energií, snížení biodiverzity, znečištění ovzduší a půdy atd. Pouze širší zahrnutí všech těchto faktorů prostřednictvím adekvátní vědecké metodiky a podpory může vést ke vhodnému řešení.

1.7 Pokud jde o označování, přeje si EHSV připomenout, že jde o důležitý nástroj, avšak nejedná se o jediný prostředek, jak informovat spotřebitele, že potřebná je spíše harmonizace předpisů v této oblasti pro dosažení stanovených cílů a že určitá odvětví, např. potravinářství, již v této oblasti mají stanovené přísné požadavky. EHSV se domnívá, že osvěta spotřebitelů je ideálním řešením pro zvýšení jejich uvědomění a pochopení a pro změnu jejich vzorců spotřeby.

1.8 EHSV by konečně rád zopakoval, že veškeré snahy, jež musejí evropské ekonomické subjekty vyvinout při plnění akčního plánu Komise, je nutno aplikovat také na dovážené výrobky, tak aby se pro evropské produkty nevytvářel diskriminační a poškozující systém na jejich vlastním vnitřním trhu.

2. Shrnutí návrhu Komise

2.1 Evropská unie podnikla důležité kroky k dosažení svých cílů v oblasti růstu a zaměstnanosti stanovených v Lisabonské strategii. Nyní jde o to, aby se tento hospodářský pokrok začlenil do rámce udržitelného přístupu; podle názoru Komise je nezbytně nutné bezodkladně se touto otázkou zabývat.

2.2 Takto Komise představuje svou strategii ve sdělení KOM(2008) 397 v konečném znění, jež se snaží podpořit ucelený pohled na úrovni Společenství, aby povzbudila udržitelnou spotřebu a výrobu a podpořila udržitelnou průmyslovou politiku. Tato strategie doplňuje stávající strategie v oblasti využívání energie, zvláště energetický a klimatický balíček, jež Komise přijala v roce 2008.

2.3 Dokument Komise představuje akční plán, který se snaží zlepšit energetickou a environmentální výkonnost výrobků a současně podpořit jejich využívání spotřebiteli. Konečným cílem je zlepšit environmentální výkonnost výrobků během celého jejich životního cyklu a vztáhnout ji na výrobky, jež mají největší možnost snížit dopad na životní prostředí. Skutečnou výzvou tedy je spustit účinný cyklus, který vylepší environmentální výkonnost výrobků v průběhu celého jejich životního cyklu, podpoří a podnítí poptávku po lepších výrobcích a výrobních technologiích a pomůže spotřebitelům lépe se rozhodovat díky soudržnějšímu a zjednodušenému označování; to vše při současném zlepšení konkurenceschopnosti evropského hospodářství.

2.4 Tento akční plán provádí osm níže uvedených opatření.

2.4.1 **Ekodesign pro více výrobků.** Směrnice o ekodesignu stanovuje minimální požadavky pro výrobky, jež spotřebovávají energii, jako jsou počítače, ohřívací zařízení, televizory či průmyslové ventilátory; tímto akčním plánem má Komise v úmyslu rozšířit působnost směrnice na energetické výrobky, které však energii nespotebovávají během používání, ale u nichž se projevuje nepřímý dopad (například okna). Spolu s těmito minimálními požadavky bude třeba, aby směrnice definovala dobrovolné referenční srovnávání (benchmarking) zaměřené na environmentální chování, jež budou muset vykazat výrobky označené jako velmi šetrné k životnímu prostředí.

2.4.2 **Posílení energetického a ekologického označování.** Označování výrobků zabezpečuje spotřebitelům transparentnost, neboť se jím ukazuje spotřeba energie či vliv výrobku na životní prostředí. Proto Komise navrhuje rozšířit jeho povinné užívání na více výrobků včetně energetických spotře-

bičů či jiných výrobků souvisejících s energií. Na jedné straně se rozšíří seznam výrobků, jež podléhají směrnici 92/75/EHS o energetických štítcích spotřebičů, která v současné době nařizuje uvádět energetickou spotřebu u domácích spotřebičů, o další, například o okna, kde by se uváděly jejich izolační vlastnosti. Na druhé straně se stávající dobrovolný systém ekoznaček, který oceňuje výrobky, jež jsou k životnímu prostředí nejšetrnější, zjednoduší a bude použit i na další služby a výrobky, jako jsou potraviny a nápoje.

2.4.3 **Pobídky.** Akční plán navrhuje, aby pouze výrobky, jež dosáhnou jisté úrovně energetické a environmentální výkonnosti, mohly získat pobídky a aby členské státy a instituce Společenství mohly nakupovat pouze tyto výrobky; pokud by označování bylo povinné, pobídky by vycházely z rozdělení výrobků do tříd, přičemž v kompetenci členských států by bylo, kdy a v jaké formě pobídky poskytnout.

2.4.4 **Podpora zelených veřejných zakázek.** Veřejné orgány vydají 16 % HDP Unie na nákup zboží a služeb. Nakupování zelených výrobků a služeb by mohlo vyslat na trh jasný signál a povzbudit poptávku. Z těchto důvodů Komise navrhuje nové sdělení o zelených veřejných zakázkách, jež by veřejné orgány vedlo tímto směrem a jež by obsahovalo společná kritéria, cíle a technické specifikace pro tato řízení.

2.4.5 **Ucelené údaje a metody.** Je zřejmé, že pouze tak lze posuzovat celkovou environmentální výkonnost výrobků, jejich pronikání na trh a sledování vývoje.

2.4.6 **Spolupráce s maloobchodníky a spotřebiteli.** Vytvoří se maloobchodní fórum, jež bude sloužit k podpoře nakupování udržitelnějších výrobků, zmenšení ekologické stopy odvětví maloobchodu a jeho zásobovacího řetězce a lepšímu informování spotřebitelů.

2.4.7 **Podporování efektivního využívání zdrojů, ekoinovaci a zvýšení potenciálu průmyslu z hlediska životního prostředí.** Komise chápe efektivní využívání zdrojů jakožto vytváření větší hodnoty s využitím méně zdrojů, a navrhuje proto utvrdit probíhající úsilí monitorováním probíhajících kroků, dále prostřednictvím podpory a dobrovolného referenčního srovnávání. Další kroky budou podniknuty na poli ekoinovaci, aby byl posílen jejich význam v evropské inovační politice. Komise také navrhuje vytvořit evropský systém pro ověřování environmentálních technologií, který by byl dobrovolný a těšil by se veřejné podpoře a jenž by zvýšil důvěryhodnost nových technologií, které se objevují na trhu. Konečně Komise navrhuje revidovat stávající systém řízení a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (EMAS), aby pomohla podnikům optimalizovat jejich postupy a zefektivnit využívání jejich zdrojů. Cílem je zvýšit účast společností a snížit náklady malých a středních podniků.

2.4.8 Globální opatření. Snahou Komise je výrazněji působit na mezinárodním poli, a to i v souvislosti se svým návrhem, v němž se zasazuje o podporu odvětvového přístupu v mezinárodních jednáních o otázce klimatu, podporu a spolupráci ve věci osvědčených postupů a o podporu mezinárodního obchodu se zbožím a službami.

2.5 Všechny tyto cíle, které rozpracovává akční plán, doprovázejí tyto legislativní návrhy:

- návrh na rozšíření směrnice o ekodesignu;
- návrh na revizi nařízení o ekoznačce;
- návrh na revizi nařízení EMAS;

dále též sdělení o zadávání zelených veřejných zakázek.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV hodnotí velmi kladně tuto ambiciózní iniciativu Evropské komise, jež znamená krok vpřed na cestě k dosažení modelu Společenství pro udržitelnost, a připomíná, že udržitelnost modelu Společenství již byla předmětem řady studií a stanovisek této instituce, z nichž stojí za to zdůraznit následující:

- Dvouletá zpráva o pokroku strategie EU pro udržitelný rozvoj, ⁽¹⁾
- Dopad evropských norem na ochranu životního prostředí na průmyslové změny, ⁽²⁾
- Ekologicky šetrná výroba. ⁽³⁾

3.2 Koncepce udržitelnosti vyžaduje propojení tří základních pilířů: životního prostředí, sociálního a hospodářského. EHSV podporuje cíl akčního plánu, jímž se snížit negativní dopad výrobků na životní prostředí po dobu jejich životního cyklu, avšak současně připomíná, že pokud skutečně chceme přispět k udržitelnosti modelu, nesmíme přehlížet ostatní pilíře – sociální a hospodářský.

3.3 Stávající situace

3.3.1 Po letech věnovaných interním analýzám se Komise v červenci 2008 rozhodla vydat toto sdělení o udržitelné spotřebě a výrobě a akční plán pro udržitelnou průmyslovou politiku.

3.3.2 Jde bezpochyby o výjimečný cíl pro evropské průmyslové hospodářství a o nový model výroby a spotřeby ve snaze dosáhnout udržitelnosti. Odvážnost tohoto návrhu nám však

nesmí zakrýt pohled na situaci, v níž návrh na vypracování strategie a přijetí doprovodných legislativních opatření přichází. Všechna světová hospodářství zažívají období finanční krize a v boji proti ní přijímají vnitrostátní opatření, opatření na úrovni Společenství či na mnohostranné úrovni, přestože účinek těchto opatření se projeví až za čas.

3.3.3 Za těchto choulostivých okolností a v plném proudu snah o nalezení řešení by Výbor rád upoutal pozornost zákonodárců na účinky, jež může mít tento balíček opatření na reálnou ekonomiku, na niž je zaměřen – na průmysl a spotřebitele. Návrh musí být z krátkodobého hlediska citlivý a nesmí vytvářet nejistoty či zbytečné další náklady průmyslového hospodářství, aniž by přitom ztratil ze zřetele své chvalyhodné cíle, které lze uskutečnit ve střednědobém časovém horizontu.

3.4 Klíčovou stránkou iniciativy takového významu je jasnost a podrobnost, s jakými je obsah podán; v tomto smyslu by bylo vhodné, aby se Komise snažila jasněji ukázat, jakých hospodářských odvětví se návrh týká a jakých oblastí konkrétně. V neposlední řadě si EHSV přeje zdůraznit, že akční plán Komise nevěnuje dostatečnou pozornost metodice a vědeckému základu, které nás musí přivést ke společnému systému analýzy dopadu a k tomu, abychom nešířili koncepcí, jež zpochybňují zásady vnitřního trhu a matou spotřebitele.

3.5 EHSV vítá návrh Komise štedře finančně podpořit úsilí, které budou muset podniky vyvinout k tomu, aby se přizpůsobily novým okolnostem. Tímto způsobem se stejně jako při uplatňování zásady „platí ten, kdo znečišťuje“ podpoří ti, kdo dbají o zlepšení životního prostředí, a zejména o udržitelnou výrobu a spotřebu.

3.6 Pokud má akční plán, který navrhuje Komise, skutečně vyvolat silnou snahu evropských výrobců o přizpůsobení a zlepšení, EHSV by rád upoutal pozornost na to, že je nutné stanovit, aby se nově určené povinnosti dodržovaly bez možnosti výjimek. Komise tedy musí stanovit, aby se na trhu Společenství zacházelo stejně s výrobky z dovozu a z Evropy a zabránilo se tím diskriminaci a nerovnostem, které by nespravedlivě poškodily evropské výrobce. Výbor proto považuje za nezbytné provedení předběžné a důkladné analýzy z hlediska vnitřního trhu, jejímž cílem by bylo zajistit absolutně rovné postavení mezi výrobky Společenství a výrobky pocházejícími ze třetích zemí.

3.7 Jednou z klíčových součástí akčního plánu je maloobchodní fórum. Ačkoli Výbor podporuje sledovaný cíl (dosáhnout udržitelného využívání omezených přírodních zdrojů), je toho názoru, že uspořádání pracovního fóra vedeného distribucí není nejlepším prostředkem, jak jej dosáhnout.

⁽¹⁾ Zpravodaj: pan RIBBE; Úř. věst. C 256, 27.10.2007.

⁽²⁾ Zpravodaj: pan PEZZINI; Úř. věst. C 120, 16.5.2008.

⁽³⁾ Zpravodajka: paní DARMANIN; Úř. věst. C 224, 30.8.2008.

3.7.1 Pokud uvážíme současné rozdělení trhu (maloobchodníků je málo, zato jsou silní, zatímco mezi výrobci je mnoho malých a středních podniků), touto cestou by se pouze dospělo ke zvýšení tlaku na dodavatele a k diskriminaci některých výrobců. Pro zajištění hladkého a vyváženého fungování maloobchodního fóra bylo logické vytvořit rámec pro jeho pracovní metody. Fórum by mělo sdružovat všechny zúčastněné strany z dodavatelského řetězce (výrobce, distributory, logistiku, spotřebitele, akademickou obec) na stejném základě, aby bylo zajištěno, že budou spolupracovat na hledání řešení.

3.7.2 Tato platforma by dále měla podporovat dobrovolná opatření, která by se zabývala oblastmi, jako jsou způsoby, jak poměřovat zlepšení udržitelné spotřeby napříč celým řetězcem.

3.8 Pokud jde o směrnici o ekodesignu, EHSV vyjadřuje své obavy v souvislosti s nepřesností definice „energetických výrobků“. Mělo by být jasné uvedeno, co se tím míní a jakých výrobků přesně by se návrh týkal, neboť to je jediný způsob, jak zajistit minimální právní jistotu v ekonomickém řetězci.

3.9 Akční plán Komise zavádí nová ustanovení, pokud jde o označování. V této souvislosti by EHSV rád upozornil na nutnost lepší propagace ekologického označování, aby ho průmysl používal ve vyšší míře. V tomto směru Výbor připomíná,

že by bylo ideální normalizovat předpisy týkající se označování, a to s cílem napomoci plnění stanovených cílů.

3.9.1 Navíc některá odvětví, jako odvětví potravin či nápojů, již mají náročné požadavky na označování vzhledem k vlastnostem svých výrobků, jež se řídí specifickými předpisy.

3.9.2 Stejně jako už při jiných příležitostech Výbor připomíná, že existují jiné cesty pro informování spotřebitelů (internetové stránky, bezplatné telefonní linky), které rovněž plní funkce, jež navrhuje Komise. Bude nutné provést formální i obsahovou analýzu označování výrobků. Musí také dojít k podnícení úsilí o standardizaci údajů na štítcích a značkách výrobků, protože to může usnadnit výměnu, pomoci spotřebitelům a přinést výhody samotným výrobcům. EHSV se však obecněji domnívá, že osvěta spotřebitelů je ideálním řešením pro zvýšení jejich uvědomění a pochopení a pro změnu jejich vzorců spotřeby.

3.10 EHSV postrádá rozhodnější podporu Komise určenou na výzkum, vývoj a inovace (VaVal) jakožto podpůrnému opatření pro její akční plán. Výzkumné úsilí je třeba vyvíjet a udržovat především v období krize, a proto žádá, aby ve všech oblastech spojených s udržitelnou výrobou a spotřebou byly posíleny aktivity VaVal.

V Bruselu dne 25. února 2009.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI
